WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO

obowiązujący w Zespole Szkół Mechaniczno – Samochodowych w Zabrzu.

Opracowała: mgr Izabela Toczkowska

Nieustanne komplikowanie się życia powoduje, że człowiek współczesny nie może być fachowcem we wszystkich dziedzinach, a nawet nie orientuje się we wszystkich możliwościach zdobycia zawodu i jego wykonywania. Zmiany na rynku pracy, bezrobocie, wzrastająca stale liczba informacji na temat zawodów i dróg kształcenia wpływają na poszukiwanie pomocy u specjalistów – doradców zawodu.

Pomoc w wyborze zawodu jest coraz bardziej skomplikowanym procesem, ponieważ obecnie wybór zawodu nie jest traktowany jako jednorazowy akt, ale jako ciąg decyzji, proces kolejnych przybliżeń, który zaczyna się we wczesnym dzieciństwie i trwa przez całe życie człowieka. Wybór zawodu raz na całe życie został zastąpiony przez proces pomocy w tworzeniu ścieżki zawodowej od okresu nauki szkolnej aż do pracy nawet w okresie emerytalnym.

Niemniej pierwszą najważniejszą decyzję zawodową musi jednak podjąć uczeń, kiedy kończy szkołę. Jak wskazują badania i potoczne obserwacje, młodzież jest najczęściej niezdecydowana, niedoinformowana i nieprzygotowana do podjęcia tak ważnej decyzji. Uczniowie ostatnich klas zmuszeni przybliżającymi się terminami najczęściej w ostatniej chwili wybierają szkołę, do której chcą uczęszczać. Sytuacja taka jest niekorzystna z co najmniej dwóch względów. Po pierwsze, decyzja zostaje podjęta w sposób nieprzemyślany, za szybko i przy niewielkiej ilości potrzebnych informacji, po drugie, może być nieadekwatna do ogólno-życiowych planów zawodowych, gdyż uczniowie najczęściej wybierają szkołę, a nie zawód. Tymczasem wszyscy znawcy problematyki tj. p. B. Wojtasik, p. W. Rachalska czy A. Kargulowa twierdzą, iż najpierw trzeba wybrać zawód, to znaczy wiedzieć (choćby w przybliżeniu), co chce się robić w przyszłości i mieć jakąś wizję przyszłej pracy w danym zawodzie, dopiero później zastanowić się nad tym, które szkoły mogą umożliwić realizację zawodowych planów.

Skoro uczniowie czują się zagubieni, niedoinformowani i nie potrafią podjąć decyzji zawodowej, oczekują zatem profesjonalnej pomocy. O ile dawniej doradcy wspomagając wyręczali osoby radzące się, a nawet decydowali za nie, co prowadziło niekiedy do tzw. „ wyuczonej bezradności ”, o tyle obecnie poradnictwo zawodowe zmierza w kierunku aktywizowania młodzieży do szukania informacji, poznawania siebie, podejmowania samodzielnych decyzji.

W placówkach oświatowych działalność z zakresu poradnictwa zawodowego powinna być zatem prowadzona przez szkolnego doradcę zawodowego. Zdaniem G. Sołtysińskiej oraz A. Łukaszewicz – konsultantów Wydziału Poradnictwa Zawodowego Krajowego Ośrodka Wspieranie Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, utworzenie takiego stanowiska w szkole

wynika z kilku bardzo istotnych spraw. Po pierwsze – z potrzeby profesjonalnej pomocy, usytuowanej blisko ucznia, zwiększającej trafność podejmowanych decyzji edukacyjnych i zawodowych, minimalizującej koszty psychiczne wynikające z niewłaściwych wyborów i koszty materialne związane z dojazdem do placówek specjalistycznych. Po drugie – zagwarantowanie systematycznego oddziaływania na uczniów w ramach planowych działań realizowanych metodami aktywnymi np. zajęcia aktywizujące, warsztaty. Trzeci ważny powód – udzielanie uczniom pomocy w wyborze i selekcji informacji dotyczących edukacji i rynku pracy, zgodnie z planowanym przez nich kierunkiem rozwoju zawodowego. I kolejne, nie mniej ważne zagadnienie – obniżenie społecznych kosztów kształcenia dzięki poprawieniu trafności wyborów na kolejnych etapach edukacji. Ponadto w związku z wejściem Polski do Unii Europejskie należy dostosować polskie rozwiązania do standardów europejskich.

Reforma systemu edukacji wymaga stworzenia poradnictwa zawodowego, które umożliwi każdemu uczniowi profesjonalne wsparcie w wyborze kariery edukacyjno – zawodowej. Dlatego w każdej szkole, należy stworzyć funkcjonalny system doradztwa zawodowego. Opracowany system doradztwa winien zapewnić poznanie procesu podejmowania decyzji oraz uświadomienie konsekwencji dokonywanych wyborów. Powinien też stworzyć możliwość kształcenia umiejętności radzenia sobie ze zmianami, poprzez wychodzenie naprzeciw nowym sytuacjom i nowym wyzwaniom. Dostępność i powszechność usług doradczych w szkole może zagwarantować funkcjonalny system doradztwa zawodowego, obejmujący różnorodne, przedstawione poniżej ogniwa : doradca zawodowy, rada pedagogiczna, dyrektor, nauczyciele przedmiotów, kierownik szkolenia praktycznego, bibliotekarz, opiekun samorządu uczniowskiego, szkolna pielęgniarka. Cel, jaki przyświeca realizacji tych zadań, to przygotowanie młodzieży do trafnego wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia oraz opracowanie indywidualnego planu kariery edukacyjnej i zawodowej.

Zespół Szkół Mechaniczno – Samochodowych w Zabrzu jest placówką oświatową z długoletnią tradycją. Uczniami naszej szkoły jest młodzież z Zabrza, Gliwic, Bytomia, Rudy Śląskiej i okolic. Na dzień dzisiejszy społeczność uczniowska kształci się w następujących typach szkół i zawodach :

- Technikum Nr 2 (4 – letni cykl kształcenia) w zawodach :
  technik mechanik,
  technik architektury krajobrazu:

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 8 (3 – letni cykl kształcenia) w zawodach :
  mechanik pojazdów samochodowych,
  elektromechanik pojazdów samochodowych,
  blacharz samochodowy,
  fryzjer;
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 8 (2 – letni cykl kształcenia) w zawodach :
  sprzedawca,
  lakiernik,
  kucharz małej gastronomii,
  monter elektronik.

Uczniowie Zasadniczej Szkoły Zawodowej oprócz zajęć dydaktycznych w szkole uczestniczą w zajęciach praktycznych w prywatnych zakładach branży motoryzacyjnej, bądź innej , w zależności od wybranego zawodu. Właściciel zakładu (pracodawca) podpisuje z uczniem, w obecności rodzica umowę o pracę na określony czas tj. 2 lub 3 lata. W tym momencie ta młoda osoba staje się młodocianym pracownikiem z pełnymi prawami i obowiązkami wynikającymi z Kodeksu Pracy.
W klasach pierwszych uczniowie trzy dni spędzają w szkole, natomiast dwa na zajęciach praktycznych. W klasach programowo najwyższych sytuacja ulega zmianie : dwa dni w szkole, trzy dni na praktyce.
Uczniowie Technikum realizują program nauczania, który przewiduje miesięczne praktyki zawodowe w klasach programowo wyższych, natomiast zajęcia praktyczne odbywają się raz w tygodniu na terenie warsztatów szkolnych. Nad prawidłowym przebiegiem zajęć praktycznych w szkole zawodowej i miesięcznych praktyk zawodowych w technikum czuwa kierownik szkolenia praktycznego.
W szkole młodzież uczy się w dobrze wyposażonych pracowniach (pracownia techniczna, pracownia komputerowa oraz pracownie przedmiotowe) korzystając z nowoczesnych pomocy dydaktycznych. W ramach zajęć z wychowania fizycznego uczniowie mają do dyspozycji boisko szkolne, salę gimnastyczną, siłownię oraz basen. Chcąc zdobywać dodatkowe umiejętności nasza młodzież ma możliwość uzyskania certyfikatu „ Europejskie Komputerowe Prawo Jazdy ”.
Kadrę kierowniczą zespołu szkół tworzą :
dyrektor – mgr Krystian Witowski,
wicedyrektor – mgr inż. Urszula Rau,

kierownik szkolenia praktycznego – mgr Alina Kulbacka.

Grono pedagogiczne w naszej szkole to nauczyciele z wieloletnim doświadczeniem w pracy z młodzieżą. W obecnym roku szkolnym zatrudnionych jest 39 nauczycieli, z czego 7 to nauczyciele dyplomowani, 21 - mianowanych, 9 - kontraktowych i 2 stażystów. W szkole zatrudniony jest bibliotekarz oraz pedagog szkolny.

Organem prowadzącym jest Gmina Miejska Zabrze, natomiast organem sprawującym nadzór pedagogiczny – Kuratorium Oświaty w Katowicach.

Wewnątrzszkolny system doradztwa stanowi ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunku kształcenia. System powinien określać role i zadania nauczycieli w ramach rocznego planu działań, czas i miejsce realizacji zadań, oczekiwane efekty i metody pracy. (oprac. A. Łukaszewicz)

Głównym założeniem tego systemu jest po pierwsze : zapewnienie, poprzez zintegrowane działania doradcy zawodowego wespół z innymi pracownikami szkoły, każdemu uczniowi profesjonalnego wsparcia w planowaniu, tworzeniu i rozwoju kariery edukacyjno – zawodowej, po drugie : pomoc w nabywaniu kwalifikacji zawodowych w trakcie nauki w szkole oraz po trzecie : wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności niezbędne do właściwego poruszania się po współczesnym rynku pracy

W ramach swoich zadań Rada Pedagogiczna tworzy i zapewnia ciągłość działań wewnątrzszkolnego systemu doradztwa – zgodnie ze statutem szkoły. Określenie priorytetów dotyczących orientacji i informacji zawodowej w programie wychowawczym szkoły na każdy rok nauki to kolejne zadanie jakie stoi przed Radą Pedagogiczną, która ma również realizować działania z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej i roli pracownika.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 8

(3 – letni cykl nauczania)

KLASA I

Lp.	Zadania	Formy realizacji	Odpowiedzialny
1.	Określanie zgodności predyspozycji uczniów z realizowanym kierunkiem	- przedstawienie informacji dotyczącej specyfiki nauki w szkole zawodowej;	doradca zawodowy

	kształcenia.	- zajęcia warsztatowe z zakresu samooceny własnych predyspozycji;	pedagog, wychowawcy
2.	Poznawanie samego siebie : określanie swoich zainteresowań i zdolności.	- zajęcia grupowe tematycznie związane z poznaniem własnej osoby;	doradca zawodowy
3.	Zapoznanie uczniów z przepisami Kodeksu Pracy dot. młodocianych pracowników.	- prelekcja	kierownik szkolenia praktycznego
4.	Poznawanie specyfiki wybranego zawodu.	- opracowywanie teczek zawodu; - zdobywanie informacji nt. zawodów w literaturze, prasie i na stronach internetowych;	doradca zawodowy
5.	Informowanie o możliwości uzyskania dodatkowych kwalifikacji.	- kursy prawa jazdy, - kurs komputerowy ECDL;	nauczyciele nauczyciel informatyki
6.	Skuteczne opanowanie umiejętności pracowniczych.	- zajęcia praktyczne oraz zajęcia lekcyjne z przedmiotów zawodowych i przedsiębiorczości;	pracodawcy, nauczyciele

KLASA II

Lp.	Zadania	Forma realizacji	Odpowiedzialny
1.	Pomoc w poszerzaniu wiedzy ogólnej.	- zajęcia lekcyjne wg. ramowych planów nauczania;	Nauczyciele
2.	Pomoc w budowaniu kolejnych etapów rozwoju edukacyjno – zawodowego.	- zajęcia warsztatowe z planowania kariery; - indywidualna praca z uczniami : tworzenie indywidualnych	doradca zawodowy doradca zawodowy

		planów działania;	
3.	Zrozumienie procedur potwierdzania i certyfikowania kwalifikacji zawodowych oraz zdobywania zawodowych tytułów.	- zapoznanie z procedurami potwierdzającymi kwalifikacje zawodowe;	kierownik szkolenia praktycznego
4.	Przedstawienie rodzicom aktualnej i pełnej oferty edukacyjnej dla absolwentów.	- spotkanie z rodzicami i przekazanie informacji oraz ulotek nt. możliwości kontynuowania nauki (technika uzupełniające, licea uzupełniające, kursy); - indywidualne spotkania z rodzicami	wychowawca, doradca zawodowy doradca zawodowy

KLASA III

Lp.	Zadania	Formy realizacji	Odpowiedzialny
1.	Poruszanie się na rynku pracy.	- analizowanie ofert pracy zamieszczanych w prasie i w internecie;	doradca zawodowy
2.	Rola i znaczenie pracy w życiu człowieka.	- zajęcia grupowe mające rozwinąć realistyczne myślenie uczniów na temat pracy i jej roli w życiu;	doradca zawodowy
3.	Metody aktywnego poszukiwania pracy.	- ćwiczenia z zakresu autoprezentacji, - przygotowywanie dokumentów aplikacyjnych;	doradca zawodowy nauczyciel języka polskiego, doradca
4.	Sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych : poszukiwanie pierwszej pracy, bezrobocie.	- spotkania z pracownikami PUP, - ćwiczenia grupowe z przeprowadzania rozmów kwalifikacyjnych bądź	doradca zawodowy doradca zawodowy

		telefonicznych z potencjalnym pracodawcą;	
5.	Kształtowanie mobilności zawodowej.	- spotkania z przedstawicielem OHP filia Młodzieżowego Biura Pracy;	doradca zawodowy
6.	Poznawanie specyfiki lokalnego rynku pracy.	- przedstawienie raportu z Powiatowego Urzędu Pracy;	doradca zawodowy
7.	Przedstawienie rodzicom możliwości zatrudnienie na lokalnym rynku pracy.	- spotkania grupowe w celu przekazania informacji o rynku pracy, - indywidualna praca z rodzicami uczniów, którzy mają problemy zdrowotne, decyzyjne, intelektualne.	doradca zawodowy pedagog, doradca zawodowy

Na poziomie każdej klasy doradca zawodowy we współpracy z nauczycielem informatyki motywuje uczniów do działań związanych z tworzeniem bazy informacyjnej.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 8

(2 – letni cykl kształcenia)

KLASA I

Lp.	Zadania	Formy realizacji	Odpowiedzialny
1.	Określanie zgodności predyspozycji uczniów z realizowanym kierunkiem kształcenia.	- przedstawienie informacji dotyczącej specyfiki nauki w szkole zawodowej; - zajęcia warsztatowe z zakresu samooceny własnych predyspozycji;	doradca zawodowy pedagog, wychowawcy
2.	Poznawanie samego siebie: określanie swoich zainteresowań i	- zajęcia grupowe tematycznie związane z poznaniem własnej	doradca zawodowy

	zdolności.	osoby;	
3.	Zapoznanie uczniów z przepisami Kodeksu Pracy dot. młodocianych pracowników.	- prelekcja	kierownik szkolenia praktycznego
4.	Poznawanie specyfiki wybranego zawodu.	- opracowywanie teczek zawodu; - zdobywanie informacji nt. zawodów w literaturze, prasie i na stronach internetowych;	doradca zawodowy
5.	Informowanie o możliwości uzyskania dodatkowych	- kursy prawa jazdy, - kurs komputerowy ECDL;	nauczyciele nauczyciel informatyki
6.	kwalifikacji. Skuteczne opanowanie umiejętności	- zajęcia praktyczne oraz zajęcia lekcyjne z przedmiotów zawodowych i przedsiębiorczości;	pracodawcy, nauczyciele
7.	pracowniczych. Pomoc w poszerzaniu	- zajęcia lekcyjne wg. ramowych planów nauczania;	nauczyciele
8.	wiedzy ogólnej. Przedstawienie rodzicom aktualnej i pełnej oferty edukacyjnej dla absolwentów.	- spotkanie z rodzicami i przekazanie informacji oraz ulotek nt. możliwości kontynuowania nauki (technika uzupełniające, licea uzupełniające, kursy); - indywidualne spotkania z rodzicami.	wychowawca, doradca zawodowy

KLASA II

Lp.	Obszar	Forma realizacji	Odpowiedzialny
1.	Pomoc w budowaniu kolejnych etapów rozwoju edukacyjno – zawodowego.	- zajęcia warsztatowe z planowania kariery; - indywidualna praca z uczniami : tworzenie indywidualnych planów działania;	doradca zawodowy doradca zawodowy
2.	Zrozumienie procedur	- zapoznanie z procedurami	kierownik szkolenia

	potwierdzania i certyfikowania kwalifikacji zawodowych oraz zdobywania zawodowych tytułów.	potwierdzającymi kwalifikacje zawodowe;	praktycznego
3.	Poruszanie się na rynku pracy.	- analizowanie ofert pracy zamieszczanych w prasie i w internecie;	doradca zawodowy
4.	Rola i znaczenie pracy w życiu człowieka.	- zajęcia grupowe mające rozwinąć realistyczne myślenie uczniów na temat pracy i jej roli w życiu;	doradca zawodowy
5.	Metody aktywnego poszukiwania pracy.	- ćwiczenia z zakresu autoprezentacji, - przygotowywanie dokumentów aplikacyjnych;	doradca zawodowy nauczyciel języka polskiego, doradca
6.	Sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych : poszukiwanie pierwszej pracy, bezrobocie.	- spotkania z pracownikami PUP, - ćwiczenia grupowe z przeprowadzania rozmów kwalifikacyjnych bądź telefonicznych z potencjalnym pracodawcą;	doradca zawodowy doradca zawodowy doradca zawodowy
7.	Kształtowanie mobilności zawodowej.	- spotkania z przedstawicielem OHP filia Młodzieżowego Biura Pracy;	doradca zawodowy
8.	Poznawanie specyfiki lokalnego rynku pracy.	- przedstawienie raportu z Powiatowego Urzędu Pracy;	doradca zawodowy
9.	Przedstawienie rodzicom możliwości zatrudnienie na lokalnym rynku pracy.	- spotkania grupowe w celu przekazania informacji o rynku pracy, - indywidualna praca z rodzicami uczniów, którzy mają problemy zdrowotne, decyzyjne,	pedagog, doradca zawodowy

		intelektualne.	

Na poziomie każdej klasy doradca zawodowy we współpracy z nauczycielem informatyki motywuje uczniów do działań związanych z tworzeniem bazy informacyjnej.

Technikum Nr 2

(4 – letni cykl kształcenia)

KLASA I

Lp.	Zadania	Formy realizacji	Odpowiedzialny
1.	Określenie zgodności posiadanych przez uczniów predyspozycji z realizowanym kierunkiem kształcenia.	- przedstawienie informacji dotyczącej specyfiki nauki w technikum; - zajęcia warsztatowe służące samopoznaniu;	doradca zawodowy
2.	Zapewnienie uczniom poznania specyfiki lokalnego i regionalnego rynku pracy w aspekcie realizowanego kierunku kształcenia.	- spotkanie z pracownikiem PUP, - opracowywanie teczek zawodu; - zdobywanie informacji nt. zawodów w literaturze, prasie i na stronach internetowych;	doradca zawodowy instruktor
3.	Przedstawienie możliwości nabywania kwalifikacji zawodowych w trakcie nauki.	- kursy prawa jazdy, - kurs komputerowy ECDL;	nauczyciel informatyki wychowawca,
4.	Zaprezentowanie rodzicom założeń pracy informacyjno – doradczej szkoły na rzecz uczniów.	- spotkanie grupowe i przedstawienie WSDZ	doradca zawodowy

KLASA II

Lp.	Zadania	Formy realizacji	Odpowiedzialny

1.	Praca indywidualna z uczniami.	- tworzenie indywidualnych planów działania;	doradca zawodowy
2.	Pomoc w przezwyciężaniu problemów szkolnych.	- indywidualne rozmowy;	pedagog
3.	Wskazywanie możliwości uzyskiwania kwalifikacji w systemie pozaoświatowym.	- motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych (kursy, szkolenia);	nauczyciele
4.	Wspieranie rodziców w procesie podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych przez ich dzieci.	- poinformowanie rodziców o działalności Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, - indywidualna praca z rodzicem.	pedagog pedagog, doradca

KLASA III

Lp.	Zadania	Formy realizacji	Odpowiedzialny
1.	Rozwijanie świadomości mobilności zawodowej.	- spotkanie z przedstawicielem OHP filia Młodzieżowego Biura Pracy, - zajęcia warsztatowe o mobilności;	doradca zawodowy pedagog wychowawca,
2.	Pobudzanie aktywności do poszukiwania alternatywnych rozwiązań w różnych sytuacjach zawodowych i życiowych.	- ćwiczenia grupowe z zakresu rozwijania aktywności wśród uczniów;	nauczyciele doradca zawodowy
3.	Cechy dobrego pracownika.	- opracowywania przez uczniów listy cech dobrego pracownika w oparciu o oferty pracy;	wychowawca
4.	Przedstawienie rodzicom aktualnej i pełnej oferty	- przekazanie, w postaci wykazu szkół wyższych, pomaturalnych	

	edukacyjnej.	i in. informacji o możliwości kontynuowania nauki;	

KLASA IV

Lp.	Zadania	Formy realizacji	Odpowiedzialny
1.	Kształtowanie umiejętności świadomego wyboru i poszukiwania pracy.	- spotkania z pracownikami Powiatowego Urzędu Pracy, - zajęcia prowadzone przez pracowników Zabrzańskiego Centrum Informacji o Rynku Pracy, - przygotowywanie dokumentów aplikacyjnych;	doradca zawodowy doradca zawodowy
2.	Pomoc w planowaniu dalszego rozwoju edukacyjno – zawodowego.	- warsztaty tematycznie związane z planowaniem kariery, - indywidualne rozmowy z uczniami mającymi trudności z określeniem swoich planów życiowych; - wspólne opracowanie wykazu szkół wyższych wraz z kryteriami przyjęć;	doradca zawodowy doradca, pedagog wychowawca
3.	Indywidualna praca z rodzicami uczniów, którzy mają problemy zdrowotne, decyzyjne, emocjonalne.	- indywidualne rozmowy z rodzicami z elementami ćwiczeń;	doradca, pedagog
4.	Przedstawienie rodzicom możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.	- zapoznanie rodziców z raportem opracowanym przez PUP	doradca zawodowy

Na poziomie każdej klasy doradca zawodowy we współpracy z nauczycielem informatyki motywuje uczniów do działań związanych z tworzeniem bazy informacyjnej.

Obserwowalny obecnie dynamiczny rozwój profesjonalnego poradnictwa wynika z rosnącego zapotrzebowania rynku na różnorodne działania doradcze. Zjawisko to w sposób szczególny dotyczy profesjonalnego poradnictwa zawodowego. Zwiększająca się w ogromnym tempie liczba informacji na temat pracy, pojawianie się nowych zawodów i specjalności, zmieniająca się struktura rynku pracy, zagrożenie bezrobociem – te istotne czynniki utrudniające podejmowanie decyzji zawodowej wpływają na coraz częstsze poszukiwanie pomocy u doradców zawodu. Ważne jest, aby pomoc ta stała się w miarę dostępna, aby do doradcy mógł dotrzeć każdy potrzebujący uczeń i skorzystać z jego profesjonalnej usługi. Wyrazem pozytywnego stosunku państwa do potrzeby istnienia służb doradczych usytuowanych w środowisku edukacyjnym ucznia jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z 2001 r. Nr 10, poz. 96 z późniejszymi zmianami), wprowadzające funkcjonowanie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego. Celem nadrzędnym jaki przyświeca stworzeniu takiego systemu w szkole jest przygotowanie młodzieży do trafnego wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia oraz opracowanie indywidualnego planu kariery edukacyjnej i zawodowej. Opracowany system doradztwa winien zapewnić poznanie procesu podejmowania decyzji oraz uświadomienie konsekwencji dokonywanych wyborów. Powinien też stworzyć możliwość kształcenia umiejętności radzenia sobie ze zmianami, poprzez wychodzenie naprzeciw nowym sytuacjom i nowym wyzwaniom. Osobą koordynującą określone w tym systemie działania powinien być szkolny doradca zawodowy. Z działalności doradcy zawodowego skorzystają zarówno indywidualni odbiorcy, szkoły i inne podmioty edukacyjne oraz władze lokalne i pracodawcy.

Dzięki szkolnemu doradcy zawodowemu uczniowie, nauczyciele i rodzice będą mieli łatwy dostęp do informacji edukacyjnej i zawodowej. Poza tym działalność doradcy poszerzy edukacyjne i zawodowe perspektywy uczniów, ułatwi im wejście na rynek pracy dzięki poznaniu procedur pozyskiwania i utrzymania pracy, uświadomi konieczność i możliwość zmian w zaplanowanej karierze zawodowej.

Natomiast szkoły, dzięki szkolnemu doradcy zrealizują zobowiązania wynikające z zapisów zawartych w ramowych statutach, zapewnią ciągłość działań orientacyjno – doradczych szkoły i koordynację zadań wynikających z programów wychowawczych szkół i placówek.

Reasumując, wszystkie działania, podejmowane przez szkolnego doradcę zawodowego i innych pracowników szkoły, w ramach wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego

powinny przygotować uczniów do podejmowania trafnych decyzji związanych z planowaniem przyszłej kariery i rozwoju zawodowego oraz do radzenia sobie w zmieniającej się rzeczywistości. Bowiem coraz więcej jest zawodów, które wymagają od ludzi poruszania się w różnych polach kompetencyjnych. Pracownicy będą musieli być elastyczni, otwarci, wykazywać się wiedzą z wielu różnych dziedzin. Nauczyciele powinni uświadamiać młodzieży konieczność przystosowywania się do wielu zmian stanowisk pracy, kwalifikacji i zawodów.

Załącznik nr 1

Przykładowe narzędzia stosowane w pracy z młodzieżą w ramach Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego.

Ćwiczenie 1 : ***Pomagamy dzieciom w wyborze zawodu.***

Cel : Zwrócenie uwagi rodziców na rolę czynników osobowościowych oraz stanu zdrowia w podejmowaniu skutecznej i satysfakcjonującej decyzji zawodowej.

1. Prowadzący rozpoczyna spotkanie mini-wykładem na temat roli i znaczenia czynników osobowościowych w procesie wyboru zawodu. Zwraca uwagę na istotę oraz możliwości rozpoznawania uzdolnień, zainteresowań, cech temperamentnych. Następnie prosi rodziców o poszukanie i zapisanie na kartce pięciu pozytywnych cech swojego dziecka, jego tzw. Mocnych stron. Po wykonaniu tego polecenia każdy z rodziców zastanawia się nad przydatnością tych cech w określonej pracy zawodowej. Jeżeli rodzic wie, jaki zawód zamierza wybrać jego dziecko, to podejmuje próbę konfrontacji zapisanych przez niego cech z wymaganiami stawianymi przez ten zawód. Można zachęcić rodziców do dyskusji na temat : Jakie cechy pomagają mi w wykonywaniu i zadowolenia z mojej pracy ?
2. Prowadzący zwraca uwagę, że różne zawody stawiają określone wymagania także odnośnie do stanu zdrowia. Ustalenie zawodów dopuszczalnych przy danym schorzeniu należy do lekarza specjalisty medycyny pracy, natomiast warto uwrażliwić rodziców na sytuacje wymagające takiej porady czy konsultacji. Wskazaniem mogą być pozytywne odpowiedzi na następujące pytania :

- Czy dziecko znajduje się pod opieką poradni specjalistycznej ?
- Czy jest zwolnione z zajęć z wychowania fizycznego ?
- Czy często przebywa na zwolnieniu lekarskim ?
- Czy ma wadę wzroku ?
- Czy ma wadę słuchu ?
- Czy ma wadę postawy ?
- Czy przejawia skłonności do chorób ?
- Czy w ciągu ostatnich trzech lat dziecko przebywało w szpitalu lub sanatorium?

Pozytywna odpowiedź na jedno z powyższych pytań wskazuje na konieczność konsultacji lekarskiej celem określenia przeciwwskazań do wykonywania określonego zawodu. Dokonując oceny stanu zdrowia i rozwoju fizycznego dziecka rodzice powinni zwrócić uwagę na wszelkie zaburzenia, dysfunkcje oraz przebyte choroby. Mogą one mieć istotny związek z możliwością przyszłej pracy w wybranym przez dziecko zawodzie.

Ćwiczenie 2 : *Dziennikarz.*

Cel : integracja grupy, rozwój komunikowania się uczestników zajęć, zainicjowanie myślenia o przyszłości.

Uczniowie otrzymują od prowadzącego zadanie przeniesienia się myślami w przyszłość. Wyobraźcie sobie, że jest rok 2015 – spróbujcie zobaczyć siebie w tym właśnie roku.

Pomocne będą tu pytania :

- jakie mam wykształcenie ?
- gdzie pracuję ?
- na czym polega moja praca ?
- gdzie mieszkam ?

Uczniowie mają kilka minut na przeniesienie się myślami w przyszłość i wyobrażenie sobie własnej osoby za klika lat. Dobierają się następnie w pary (w dowolny sposób). W parach przeprowadzają mini-wykłady na temat partnera. Prowadzący podaje instrukcję :

Wyobraźcie sobie teraz, że jesteście dziennikarzami. Waszym zadaniem jest poznanie rozmówcy, takim jakim on jest w 2015 roku. W parach uzgodnijcie, kto pierwszy odgrywa rolę dziennikarza, a kto rozmówcy. Po pięciu minutach, które wam zasygnalizuję, zamieniacie się rolami. Następnie odbędzie się prezentacja zaczynająca się od słów : „ Poznałem dzisiaj ciekawego człowieka... ”

Po upływie 10 minut relację z wywiadu rozpoczynają ochotnicy, a jeśli ich nie ma, to prowadzący proponuje pierwszą parę (a ona z kolei wybiera kierunek dalszej prezentacji). Każdy z dziennikarzy przedstawia swojego rozmówcę. Prowadzący zamyka ćwiczenie komentarzem :

A zatem możemy powiedzieć, że w 2015 roku będzie wielu interesujących ludzi, którzy warci są bliższego poznania.

Ćwiczenie 3 : ***Lista alfabetyczna.***

Cel : Pogłębienie wiedzy uczniów na temat istoty i rodzajów zainteresowań.

Prowadzący prosi uczniów o nazwanie własnych zainteresowań. Następnie zapisuje je kolejno na tablicy. Należy liczyć się z tym, że wiele osób daje na tak postawiony problem odpowiedź : „ Nie wiem ”. W takiej sytuacji prowadzący nie nalega na bardziej precyzyjne określenie. Prowadzący pisze w kolumnie na tablicy kolejne litery alfabetu. Następnie prosi uczniów o propozycje nazw zainteresowań zaczynających się na daną literę. Grupa dyskutuje nad różnorodnością zainteresowań. Prowadzący prosi osoby, które wcześniej nie potrafiły określić swoich zainteresowań, o ewentualne uzupełnienie pierwszej listy.

Ćwiczenie 4 : ***Moje obecne zainteresowania i mój przyszły zawód.***

Nauczyciel proponuje uczniom przygotowanie pisemnej wypowiedzi na temat : Moje zainteresowania. Praca ta może zostać przygotowana wcześniej w formie zadania domowego. Następnie, już na zajęciach, prosi uczniów o zastanowienie się i przygotowanie listy zawodów , w których opisane przez nich zainteresowania mogą być realizowane :

Zainteresowanie	Zawód
1	1 .....
2	2 .....
3	3 .....

Po zakończeniu pracy indywidualnej można zaproponować opracowanie wspólnej listy, która będzie stanowiła sumę pomysłów wszystkich uczniów. Następnie każdy z uczniów posiadających określone zainteresowania zastanawia się, czy myślał kiedykolwiek o pracy w zawodach znajdujących się na liście. Warto również zachęcić uczniów do refleksji na temat : W jakich zawodach na pewno nie mogłyby być zrealizowane moje zainteresowania ?

Ćwiczenie 5 : ***Praca na wakacje.***

Uczniowie zastanawiają się nad tym, jak swoje umiejętności mogliby wykorzystać celem podjęcia zarobkowej pracy w czasie wakacji (np. praca w sklepiku, opiekowanie się dzieckiem, obsługa komputera itp.). Można pomyśleć również o tym, gdzie i komu umiejętności te mogliby sprzedać. Następnie każdy opracowuje swoją wakacyjną ofertę. Zachęcamy uczniów do poszukiwania nieschematycznych, dowcipnych, równocześnie przekonywujących i skutecznych sposobów prezentacji siebie i swoich umiejętności. Na specjalnie przygotowanej tablicy każdy z uczniów umieszcza swoją ofertę pracy. W dalsze części zajęć uczniowie zamieniają się w pracodawców, podchodzą do tablicy i każdy z nich wybiera ofertę, która wydaje mu się najbardziej atrakcyjna. Swój wybór zaznacza w umowny sposób, np. stawiając obok niej znak plus. Po wykonaniu tego polecenia prowadzący prezentuje oferty, które zyskały największe zainteresowanie potencjalnych pracodawców, brawami klasa nagradza ich autorów. We wspólnej dyskusji uczniowie zastanawiają się, jakie elementy powinna zawierać oferta pracy, aby stała się atrakcyjna dla pracodawcy i zwiększała gwarancję zatrudnienia.

Ćwiczenie 6 : ***Zadowolenie z pracy.***

Prowadzący przygotowuje listę czynników wpływających na zadowolenie z wykonywanej pracy. Przy każdym czynniku znajduje się skala do oceny jego ważności. Uczniowie po uważnym przeczytaniu listy dokonują własnej oceny ważności każdego z czynników dla osiągnięcia zadowolenia z pracy. Brak doświadczenia zawodowego nie stanowi istotnej przeszkody dla wykonania tego zadania – każdy ocenia, tak jak sądzi, jak uważa, jak jest to dla niego ważne na danym etapie swojego życia.

Arkusz do oceny czynników zadowolenia z pracy

Lp.	**Rodzaj czynnika**	**W ogóle nieważny**	**Mało ważny**	**Ważny**	**Bardzo ważny**
1.	Wysokość wynagrodzenia				
2.	Poczucie niezależności (np. własna firma)				
3.	Prestiż danego zawodu				
4.	Szacunek i uznanie innych				
5.	Możliwość podnoszenia kwalifikacji				
6.	Bycie użytecznym				
7.	Możliwość realizowania własnych zainteresowań				
8.	Poczucie stabilności				
9.	Możliwość zrobienia kariery				
10.	Sympatyczna atmosfera w pracy				
11.	Krótki czas pracy, duża ilość wolnego czasu				

Po zakończeniu pracy uczniowie porównują swoje wyniki w małych grupach, następnie nauczyciel proponuje i zachęca do wspólnej dyskusji o wpływie zadowolenia z pracy na inne obszary funkcjonowania człowieka np. na życie rodzinne.

Ćwiczenie 7 : ***Analiza ofert prasowych.***

Uczniowie przynoszą na zajęcia gazety lub czasopisma zawierające różnorodne oferty pracy. Prowadzący dzieli klasę na dwa zespoły. Każdy zespół w określonym czasie (np. 20 minut) studiuje ogłoszenia i wybiera spośród nich pięć, które większość jego członków uznała za najbardziej interesujące. Po zakończeniu pracy grupy wymieniają się ogłoszeniami i w swoich zespołach przygotowują oferty odpowiedzi na każde z nich. Następnie jedna z grup wybiera spośród siebie komisję kwalifikacyjną (np. 3-osobową), której zadanie będzie polegało na przeprowadzeniu rozmów kwalifikacyjnych z kandydatami do pracy, którzy zgłosili się w odpowiedzi na przekazane im ogłoszenia prasowe. Kandydatami są przedstawiciele drugiej grupy. Pozostali uczniowie uważnie obserwują przebieg rozmowy, jednak nie komentują, nie włączają się. Po zakończeniu wszystkich rozmów komisja ogłasza swoje decyzje, w miarę możliwości próbuje je uzasadnić. W drugiej części powtarzamy ćwiczenie ze zmianą zadań w grupach. W posumowaniu warto zwrócić uwagę na następujące problemy :

- Jakie oferty pracy zdarzają się najczęściej w ogłoszeniach prasowych ? Jakich kwalifikacji oczekują pracodawcy ?
- Czy oferty zawierają jasne informacje (kto poszukuje pracy, jakiej pracy poszukuje, jaka jest możliwość kontaktu itp.) ?
- Czy wśród analizowanych ofert były takie, które odpowiadałyby obecnym kwalifikacjom i umiejętnościom uczniów ?
- Jakie ważne umiejętności należałoby zdobyć, aby zwiększyć własne szanse zdobycia atrakcyjnej pracy ?

Warto również przeanalizować przebieg rozmów kwalifikacyjnych, zwrócić uwagę na oczekiwania pracodawców oraz kandydatów do pracy. Podjąć próbę wyłonienia czynników sprzyjających oraz niesprzyjających do pracy danego kandydata. Zachęcić osoby uczestniczące w scenkach do podzielenia się refleksją jak czuły się w roli kandydata do pracy oraz w roli pracodawcy – co było łatwe, a co trudne.
Na zakończenie każdy z uczniów zastanawia się, jakie korzyści odniósł z tego ćwiczenia, czego nauczył się w obszarze skutecznego poszukiwania pracy.

Ćwiczenie 8 : ***Określenie preferencji zawodowych – praca idealna.***

Cel : Umożliwienie uczniom dokładniejszego uświadomienia sobie obrazu idealnej dla nich pracy i swoich preferencji zawodowych.

Prowadzący zachęca uczniów do puszczenia wodzy fantazji i wyobrażenia sobie siebie w wymarzonej roli zawodowej. Prosi, żeby na moment zapomnieć o rzeczywistych ograniczeniach. Niech to będą nawet najbardziej szalone pomysły. Po chwili potrzebnej na zastanowienie marzenia uczniów zostają zapisane na tablicy w kolumnach tak, żeby po prawej stronie zostało wolne miejsce. Prowadzący prosi o zastanowienie się, co ich w danej roli zawodowej najbardziej pociąga, a wymieniane powody zapisuje w prawej kolumnie. Grupa dzieli się na 4-5 osobowe zespoły, których zadaniem jest zastanowienie się wspólne, a następnie przedstawienie wszystkim innych, pokrewnych i już bardziej dostępnych w rzeczywistości zawodów, w których uczestnicy mogliby realizować swoje marzenia. Każda grupa pracuje nad pomysłami swoich członków. Prowadzący prosi uczniów o wyrażenie opinii na temat efektów pracy grupowej.